

Oktatási egyenlőtlenségek és iskolai mobilitás.

Mit tehetnek az egyenlőtlenségek
csökkentése érdekében a könyvtárak?

Péterfi Rita

Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum

Társadalmi mobilitás - az iskola mint lift

- Sorokin (1964):
  - a társadalmi mobilitás egyik legjelentősebb vertikális csatornája az **iskola** (még: a hadsereg és az egyház)
  - amit az iskolában megszerzünk: a kulturális és a társadalmi tőkét
  - ez segíti a gazdasági tőkéhez jutást

Az iskola

- Képes újratermelni, sőt növelni a családi háttérből adódó egyenlőtlenséget
- Miért nem tudnak a munkaerőpiacra integrálódni?
  - Rosszabb minőségű oktatáshoz jutnak
  - Elváló iskolai utak: az oktatási rendszer extrém szelektivitása
  - Azok a gyerekek férnek hozzá a magasabb színvonalú oktatáshoz, akiknek a családja is magasabb társadalmi státuszú
- ragadós padló - ragadós plafon

A járvány idején

- Egy 2020-as hazai kutatás szerint:
  - a diákok 20%-át nem sikerült elérni
  - a hátrányos helyzetű diákok esetében ez 33% volt → lemorzsolódás
  - a hátrányos helyzetű tanulók jóval kevesebb szülői és technikai erőforrással rendelkeznek
  - a jobb háttérű tanulók kisebb tanulási veszteséget szenvedtek, mint hátrányosabb helyzetű társaik

Digitális egyenlőtlenségek

- Minél nagyobb a halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) tanulók aránya, annál nagyobb arányban nem tartottak meg egyetlen órát sem.
  - az első lezárás idején egyetlen órát sem tartottak meg
  - az utolsó lezárás alatt is csak az órák 40 %-át
  - a tananyag önálló feldolgozásával kellett volna boldogulniuk a gyerekeknek

Magyarországon: romló tendenciák a digitális kompetenciák terén

- tudják-e megkülönböztetni a véleményeket a tényektől
- források hitelessége
- az információk objektivitás
- akadály: az önirányító tanulást segítő készségek hiánya (a tanulás célja, stratégiája, eredmény értékelése)

A pedagógusok a digitális technikát jellemzően...

- adminisztratív célokra és szemléltetésre használják
- az interaktívabb és kreatívabb használat kevésbé jellemző
- a digitális táblát elsősorban kivetítésre használják

A Covid hosszabb távú hatásai

- a közösségi élet beszűkülése
- a fiatalok lelki egészségére való negatív hatása: szorongás, depresszió
- a 11 évesek közt a nemzetközi átlagnál gyakoribb a dohányzás és az alkoholfogyasztás
- csökken a világra való nyitottság

A Covid okozta oktatási veszteségek

(a Világbank szakértői szerint)

- 7-9 hónapos iskolabezárás és a távoktatás hatása: 1/3 iskolai év vesztesége
- PISA-pontszámokban: kimutatható pontveszteség
- a 3. évfolyamos tanuló a 10. évfolyamig: akár 1,5 év lemaradás, ha nem történik felzárkóztatás
- Mo.: 2021 tavaszáig egy tanulási év veszteség a közép-kelet-európai országokban

Alsó tagozatban 2021-ben:
egy egész féléves a lemaradás

Felsőoktatásban:
soft skillel terén komoly hátrány (kommunikációs
képesség, mobilitás, szervezőképesség, EQ, kreativitás)

Anglia

- a jobb családi háttérrel rendelkező diákok naponta 75 perccel többet tanultak
- a 75 percek összeadódnak → minél tovább tart a távoktatás, annál nagyobb lesz a különbség
- a hátrányok idővel megsokszorozódhatnak, ha nincs lehetőség a felzárkóztatásra
- ahol a feltételek adottak, ott sem éri el a távoktatás a jelenléti oktatás színvonalát
- a káros hatás megszűnik, ha nem túl hosszú a távoktatás

Anglia

- a jobb családi háttérrel rendelkező diákok naponta 75 perccel többet tanultak
- a 75 percek összeadódnak → minél tovább tart a távoktatás, annál nagyobb lesz a különbség
- a hátrányok idővel megsokszorozódhatnak, ha nincs lehetőség a felzárkóztatásra
- ahol a feltételek adottak, ott sem éri el a távoktatás a jelenléti oktatás színvonalát
- a káros hatás megszűnik, ha nem túl hosszú a távoktatás

Német nyelvterületen

- az 1930-as években születettek 1/5-del kevesebb időt töltöttek az iskolában
- ez a generáció a jövedelmi veszteségeket még a '80-as években is megérezte

Összegzés

- a szülők kénytelenek több energiát fektetni gyermekeik tanulásába
- a bezártság miatt megnőtt a családon belüli erőszak
- a gyerekek lelki és testi egészsége is megromlott
- a bezártság negatív hatása jóval nagyobb, mint a felnőttek esetében
- a digitális oktatási rend során a diákok egy része eltűnik a radarról

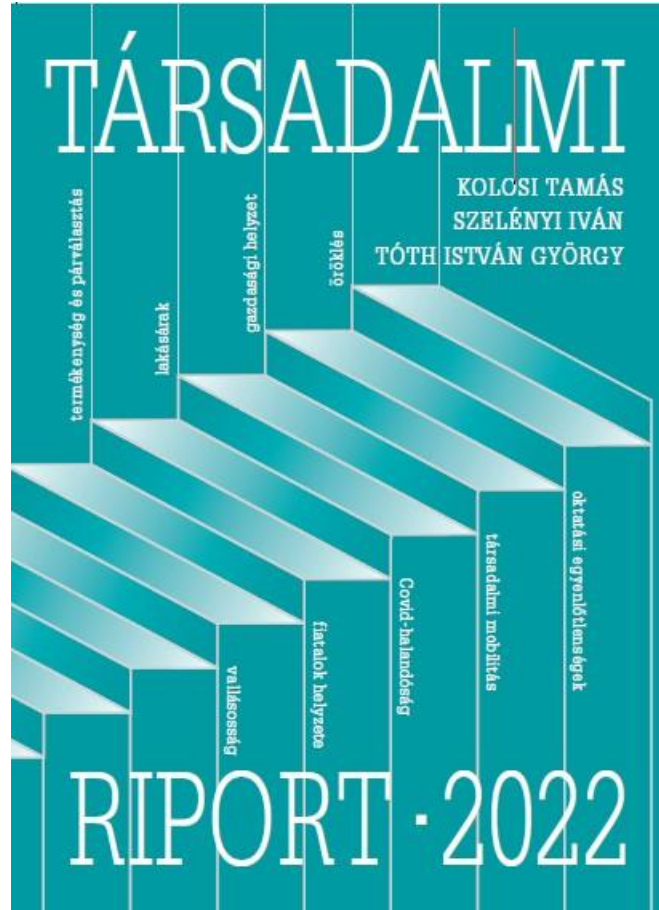
Szükség lenne

- a szövegértés fejlesztésére
- EQ fejlesztésére
- médiaműveltség fejlesztésére
- társas kapcsolatok erősítése
- beszélgetési alkalmak
- az irodalom mint összekötő
kapocs

12 tipp szülőknek, hogy segítsenek egy szorongó gyermekben

- Magyarázd el, mi a szorongás, hogy segíthess a gyermeknek felismerni és megérteni, mi történik.
- Nyugtató technikák és mindfulness megtanítása: lassú légzési feladat, az öt érzékszerv földelő módszere, néhány jóga nyújtás.
- Fizikai megnyugtatás – kérdezd meg, hogy megölelheted-e vagy megfoghatod-e a kezét.
- Művészetterápia – olyan érzések kifejezésére, amelyeket nem tudnak szavakba önteni.
- Verbális cselekvés – mondd az aggodalomnak, hogy „Tűnjön el!”
- Ismerd fel a legkisebb erőfeszítéseket is, és építsd fel a gyermek önbizalmát, hogy „próbálja csak meg”.
- Csináljatok közösen valami szórakoztatót, hogy a gyermek elfelejthesse az aggodalmait egy időre.
- Próbálj meg nem mindent „rendbe hozni” – a gyerekeknek meg kell tanulniuk megbirkózni és leküzdeni a kihívásokat.
- Segíts a gyermeknek a szorongásoldó stratégiák gyűjteményének megírásában vagy lerajzolásában.
- Vizualizáció – kérd meg őket, hogy emlékezzenek vissza egy alkalomra, amikor korábban már legyőzték a szorongást.
- Vizualizáció – kérd meg a gyermeket, hogy rajzolja le, hogyan fog kinézni, ha legyőzte a szorongást kiváltó helyzetét.
- Mutasd meg a saját módszereidet – játszd el vagy magyarázd el, mit csinálsz, ha szorongsz.

Felhasznált irodalom

- Lannert Judit: A pandémia miatti iskolabezárások és a digitális oktatás hatása a tanulók felkészültségére a közoktatásban és a felsőoktatásban
- Lőrincz Borbála – Antal-Fekete Emese: Oktatási egyenlőtlenségek, iskolai mobilitás és az oktatási rendszer átalakulása Magyarországon az 980-as évektől